

هیثم (م حدود قرن ۳ ق/ ۱۰ م). نویسنده شهیر ما میراث فکری معتزله را نیز پژوهیده و درباره آن قلم زده است. برخی از این دست آثار او به این شرح اند:

- تحقیق کتاب المعتمد فی اصول الدین اثر رکن الدین محمود بن محمد ملاحمی خوارزمی (م ۵۳۶ ق/ ۱۱۴۱ م). مادلونگ این کار را با همکاری پژوهشگر لبنانی، مارتین مکدموت^{۱۱} (م ۲۰۱۸ م) سامان داده است.^{۱۲}
- تحقیق کتاب الفائق فی اصول الدین از همان نویسنده و به صورت مشترک با مکدموت.
- تحقیق و تقدیم تحفة المتکلمین فی الرد علی الفلاسفة از همان نویسنده، به صورت مشترک با حسن انصاری.^{۱۳}
- کتاب کتاب البحث عن أدلة التکفیر والتفسیق اثر ابی القاسم بُستی (م حدود ۴۲۰ ق/ ۱۰۲۹ م).
- مقالة «الهیات زمخشری»^{۱۴}.

با این همه، او بیشترین و دقیقترین پژوهشهای خود را پیرامون تشیع امامی سامان داده است. مادلونگ برای نخستین بار رساله ای از سید مرتضی (م ۴۳۶ ق/ ۱۰۴۴ م) را با عنوان مسأله فی العمل مع السلطان^{۱۵} یافت، آن را تصحیح کرد و به همراه یک مقدمه درباره این مسئله منتشر ساخت. این رساله پاسخی بود از جانب علم الهدی به بحثی که در مجلس ابوالقاسم حسین مغربی (م ۴۱۸ ق/ ۱۰۲۷ م)^{۱۶} درگرفت. رساله مذکور مهمترین سند فقهی درباره همکاری با سلطان از زمان تأسیس مذهب شیعه دوازده امامی محسوب می شود.

مادلونگ این اثر را برای نخستین بار در نشریه مدرسه مطالعات

شرقی آفریقایی لندن^{۱۷} منتشر شد. وی سپس آن را با تصحیح تازه ای در سال ۱۹۸۵ میلادی در کتاب مکتبها و فرقه های اسلامی در سده های میانه^{۱۸} منتشر ساخت.^{۱۹}

از کارهای دیگر او در زمینه تشیع دوازده امامی می توان با این موارد اشاره کرد:

- تحقیق و تقدیم کتاب مصارع المصارع اثر خواجه نصیرالدین طوسی (م ۶۷۲ ق/ ۱۲۷۴ م)؛
- مقالة «کلام معتزله و امامیه»^{۲۰}؛
- مقالة «ولایت در شیعه اثنی عشری در زمان غیبت امام معصوم علیه السلام»^{۲۱}؛
- مقالة «ترکیب کلام، فلسفه و عرفان در مسلک ابن ابی جمهور احسایی»^{۲۲}؛
- مقالة «نگاه شیعه به زن در آینه فقه»^{۲۳}؛
- مقالة «مباحث شیعه در باب مشروعیت خراج»^{۲۴}.

+

تصوف و تشیع ابن ابی جمهور احسایی

در دوره معاصر پژوهشگر عراقی، مصطفی کامل الشیبی (م ۲۰۰۶ م)، نخستین فردی به شمار می رود که پیرامون ارتباط و دادوستد میان تصوف و تشیع روشنگری کرد. او در پایان نامه ارشد خود با عنوان الصلة بین التصوف والتشیع^{۲۵} و نیز در رساله دکتری اش که با عنوان الفکر الشیعی والنزعات الصوفیة حتی مطلع القرن الثاني عشر الهجری^{۲۶} منتشر شده است به این مسئله پرداخت. مادلونگ دریافت ریشه های اثرپذیری اندیشه معاصر شیعی از تصوف به

با این همه، او بیشترین و دقیقترین پژوهشهای خود را پیرامون تشیع امامی سامان داده است. مادلونگ برای نخستین بار رساله ای از سید مرتضی (م ۴۳۶ ق/ ۱۰۴۴ م) را با عنوان مسأله فی العمل مع السلطان^{۱۵} یافت، آن را تصحیح کرد و به همراه یک مقدمه درباره این مسئله منتشر ساخت. این رساله پاسخی بود از جانب علم الهدی به بحثی که در مجلس ابوالقاسم حسین مغربی (م ۴۱۸ ق/ ۱۰۲۷ م)^{۱۶} درگرفت. رساله مذکور مهمترین سند فقهی درباره همکاری با سلطان از زمان تأسیس مذهب شیعه دوازده امامی محسوب می شود.

مادلونگ این اثر را برای نخستین بار در نشریه مدرسه مطالعات

مادلونگ با نوشتن و یاتصحیح حدود ۲۰۰ کتاب و مقاله در نشریات پژوهشی و دایرةالمعارف های متعدد و نیز ۱۶ نقد و بررسی و معرفی کتاب در راه شناخت اندیشه و تاریخ اسلام - به خصوص تشیع - در سده های میانه کام های بلندی برداشته است.